

Analiza niemieckiego modelu ubezpieczeń społecznych dla przedsiębiorców i osób prowadzących działalność gospodarczą

Lukasz Chorostowski
Doradca firmowy ustawowej
kasy chorych AOK

1.1. Obowiązek posiadania ubezpieczenia zdrowotnego (KV) i opiekuńczego (PV) w Niemczech w przypadku osób samozatrudnionych (§ 193 Abs. 3 und Abs. 4 VVG)

GKV gesetzliche KV = ustawowe kasy chorych (ok.110)

- zasadniczo nieograniczony dostęp
- ujednoliczone świadczenia
- dzieci i współmałżonek mogą być objęci bezpłatnym ubezpieczeniem rodzinnym
- składki są co roku dopasowywane do dochodów z poprzedniego roku rozliczeniowego
- maksymalna podstawa do obliczania składki (BBG 2019)= 4537,50 €
- chorobowe od 7 tygodnia

PKV private KV = prywatne kasy chorych

- osoby zatrudnione mają ograniczony dostęp do prywatnego ubezpieczenia (dochód brutto musi przekraczać limit obowiązkowego ubezpieczenia 5.062,50€ / miesięcznie)
- samozatrudnieni nie posiadają tego typu ograniczenia
- składki i świadczenia zależą od indywidualnych zapotrzebowań jak i oceny stanu zdrowia
- wrost składki może być ponadproporcjonalny
- utrudniony powrót do solidarnego systemu ustawowych kas chorych

PV Pflegeversicherung = ubezpieczenie pielęgnacyjne

- obowiązkowe ubezpieczenie pielęgnacyjne obejmuje świadczenia na wypadek konieczności opieki z powodu choroby lub upośledzenia, która obejmuje min.6 miesięcy
- maksymalna podstawa do obliczania składki (BBG 2019)= 4537,50 €

1.2. Ustawowa składka zdrowotna i pielęgnacyjna (od 01.01.2019)

Ubezpieczenie zdrowotne:	Składka minimalna Mindestbemessungsgrundlage 2019 (1.038,33€) 2018 (2.283,57€)	Składka maksymalna Beitragsbemessungsgrenze 2019: 4.537,50€ 2018 (2.283,57€)
ogólna składka 14,6%+1%	161,98 € (2018: 356,27 €)	707,86 €
znizona składka*:14,0%+1%	155,75 € (2018: 342,57 €)	680,63 €
ubezpieczenie pielęgnacyjne 3,05% (3,3%**)	2019: 31,67 € (34,25 €) 2018: 58,24 € (63,95 €)	138,39 € (149,74 €)
Suma ub. zdrowotnego i pielęgnacyjnego	2019: 187,42 €* - 196,23 € ** 2018: 400,81 € *- 420,22€**	819,02 € *- 857,60 €**

*Bez prawa do zasiłku chorobowego

** Dodatkowa składka 0,25% dla osób bezdzietnych powyżej 23 lat

2. Przedsiębiorcy z ubezpieczeniem **ustawowym**, **prywatnym** lub **bez ub. zdrowotnego**

KRANKENVERSICHERUNG

4 Zur Krankenversicherung befragte Personen im Jahr 2015 nach Krankenkasse/-versicherung, Art des Versicherungsverhältnisses, Geschlecht sowie Beteiligung am Erwerbsleben und Stellung im Beruf *)

4.1 Insgesamt

Krankenkasse/-versicherung ----- Art des Versicherungsverhältnisses	Zur Krankenversicherung befragte Personen							
	Insgesamt	davon					Erwerbslose	Nichterwerbs- personen
		Erwerbstätige			Erwerbslose	Nichterwerbs- personen		
		zusammen	davon					
	Selbstständige und mithelfende Familienan- gehörige		Beamtinnen/ Beamte	Beschäftigte (Angestellte(r), Arbeiter/innen)				
					1 000			
Insgesamt 1)	79 022	38 998	4 157	1 726	33 115	1 869	38 155	
Krankenversicherte	78 943	38 967	4 134	1 726	33 108	1 857	38 119	
gesetzlich krankenversichert	69 252	33 777	2 379	35	31 363	1 794	33 681	
selbst versichert	52 745	31 966	2 141	35	29 790	1 462	19 317	
pflichtversichert	49 371	29 340	976	-	28 364	1 406	18 624	
freiwillig versichert in der GKV	3 374	2 626	1 164	35	1 426	55	693	
als Familienangehörige(r) mitversichert	16 507	1 811	239	-	1 572	332	14 364	
privat versichert	9 093	4 914	1 731	1 625	1 557	46	4 132	
ausschl. sonstiger Anspruch auf Krankenversorgung 2)	143	131	/	56	73	/	12	
keine Angabe zur Art des Versicherungsverhältnisses	455	145	22	9	114	17	293	
Nicht - Krankenversicherte 3)	79	31	24	-	7	11	37	
Nachrichtlich:								
gesetzlich Krankenversicherte								
mit einer Zusatz-Krankenversicherung	16 349	10 238	807	16	9 415	165	5 946	
mit Inanspruchnahme eines Wahltarifs	1 723	935	62	/	872	25	764	
sonstiger Anspruch auf Krankenversorgung insgesamt 4)	4 786	2 611	105	1 726	780	33	2 143	

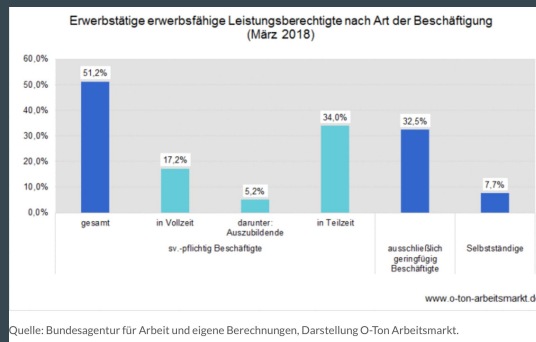
2. Przedsiębiorcy z ubezpieczeniem ustawowym, prywatnym lub bez ubezpieczenia zdrowotnego

Podsumowanie badań Federalnego Urzędu Statystyczny (Destatis) mikrosypisu w zakresie ubezpieczeń zdrowotnych (2015)

- Destatis szacuje liczbę osób, które nie posiadały ubezpieczenia zdrowotnego w 2015 r. na 79 000, czyli 0,1 procent populacji - jeden na 1 000 nie posiada żadnej ochrony ubezpieczeniowej
- 30 procent osób nieubezpieczonych jest samozatrudnionych (porównanie z zatrudnionymi pod kątem dopłat w tabelce). Z udziałem 30 procent nieubezpieczonych, osoby pracujące na własny rachunek są wyraźnie nadreprezentowane.
- Połowa nieubezpieczonych to Niemcy, druga połowa to cudzoziemcy. 56% nieubezpieczonych ma pochodzenie migracyjne. Znaczna ilość Polaków ignoruje obowiązek ubezpieczenia zdrowotnego / Otwarcie „Gewerby“ nie powinno być możliwe przedstawienia dokumentu potwierdzającego ubezpieczenie zdrowotne
- Ilość samozatrudnionych w ustawowych kasach chorych stale rośnie

[Badania Destatis](#)

3. Fikcyjne samozatrudnienie definicja, kryteria, konsekwencje i ochrona

Fikcyjne samozatrudnienie jest terminem stosowanym w odniesieniu do stosunku pracy, w którym wykonawca wyznaczony w umowie jako samozatrudniony jest pracownikiem na podstawie obiektywnych kryteriów i musiałby zostać zgłoszony jako taki objęty obowiązkowym ubezpieczeniem.

Fikcyjne samozatrudnienie może być wielkim zagrożeniem dla założycieli

- Status freelancera zostaje cofnięty, a pracodawca musi płacić składki na ubezpieczenie społeczne z mocą wsteczną, które mogą mieścić się w pięciocyfrowym przedziale. W ostatnich latach znacznie wzrosła kontrola freelancerów w odniesieniu do fikcyjnego samozatrudnienia.

Ważnymi głównymi kryteriami, według których można rozróżnić niezależnych freelancerów i pracowników, jest na przykład zależność od instrukcji lub ścisła integracja z organizacją przedsiębiorstwa

- Kontrole i odpowiedzialność karna:
Za sprawdzanie pracy niezgłoszonej i ujawnienie nielegalnych stosunków pracy odpowiada urząd celny emerytalny i kasy chorych

Ryzyko wypchnięcia pracowników z systemu ubezpieczeń społecznych

Zapobieganie tzw. „Scheinselbständigkeit“

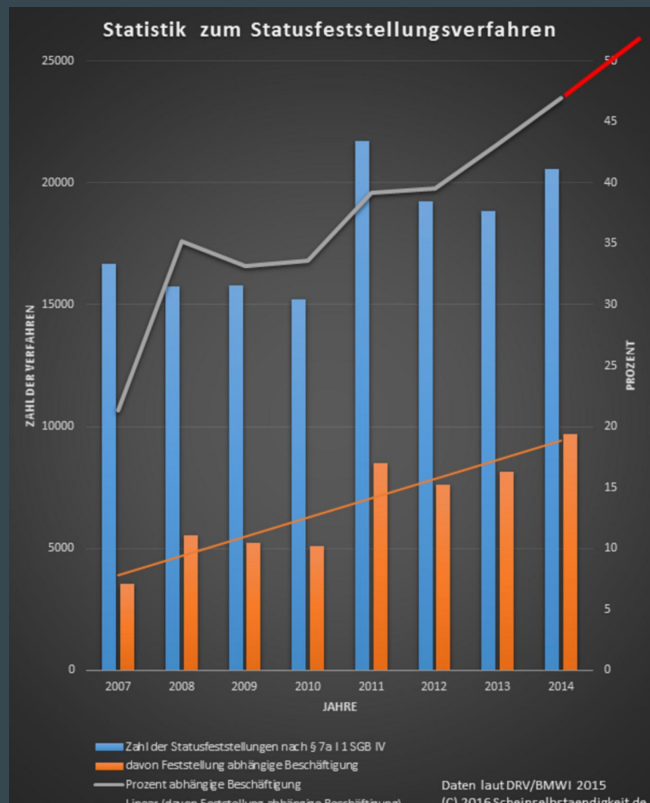
- Szacuje się, że prawie 20 procent wszystkich osób samozatrudnionych to osoby pozornie samozatrudnione.

Fikcyjne samozatrudnienie, kryteria zatrudnienia na własny rachunek

Za zatrudnieniem przemawiają następujące czynniki:

- należy przestrzegać określonych godzin pracy
- praca musi być wykonywana w siedzibie klienta
- Kolejną cechą może być regularny, szczegółowy obowiązek sprawozdawczy
- Jeżeli istnieje ogólny i nieograniczony obowiązek stosowania się do wszystkich poleceń klienta, jest to silna oznaka pracy na własny rachunek, a tym samym przemawia przeciwko samozatrudnieniu
- Jeśli używany jest sprzęt roboczy, taki jak narzędzia klienta, może to być również oznaką zależnego zatrudnienia. Również obowiązek używania określonego sprzętu i oprogramowania, zwłaszcza jeśli jest to związane z możliwościami kontroli klienta, może wskazywać na zależność zatrudnienia.

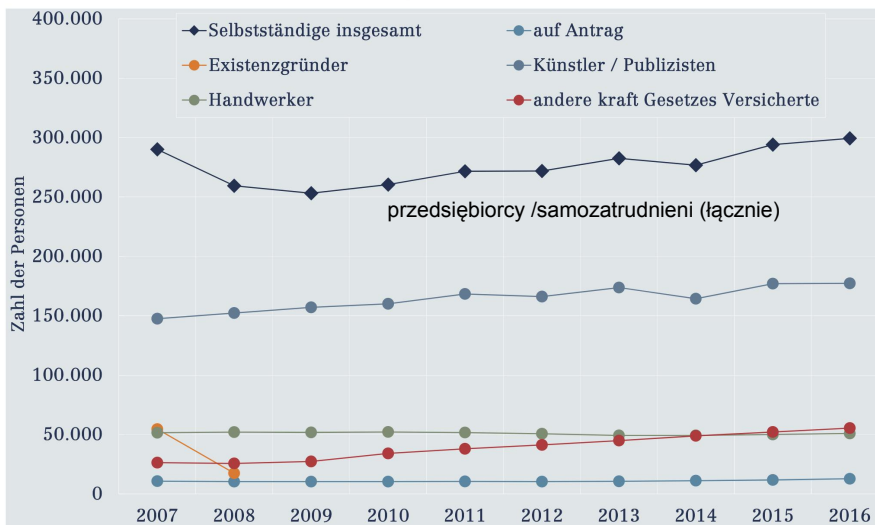
3. Statystyka kontroli urzędu emerytalnego

- Podczas gdy w 2007 r. 21,32 procent wszystkich powiadomień zakończyło się określeniem zatrudnienia zależnego, do 2014 r. liczba ta wzrosła do 47,01 procent.
- Tendencja ta nadal znacząco wzrasta. Stwierdzenie to można racjonalnie wytłumaczyć jedynie faktem, że niemieckie ubezpieczenie emerytalne coraz częściej deklaruje rzekomo samozatrudnienie jako fikcyjne samozatrudnienie.

Osoby samozatrudnione i przedsiębiorcy („Selbstständige“), ubezpieczeni w państwowym ubezpieczeniu emerytalnym DRV (rozwój od 31.12.2007)

Abb. 20: Rentenversicherte Selbstständige zwischen 31.12.2007 und 31.12.2016

Quelle: Statistik der Deutschen Rentenversicherung – Versicherte 2007 bis 2016

Versicherte ohne Rentenbezug am 31.12.2016

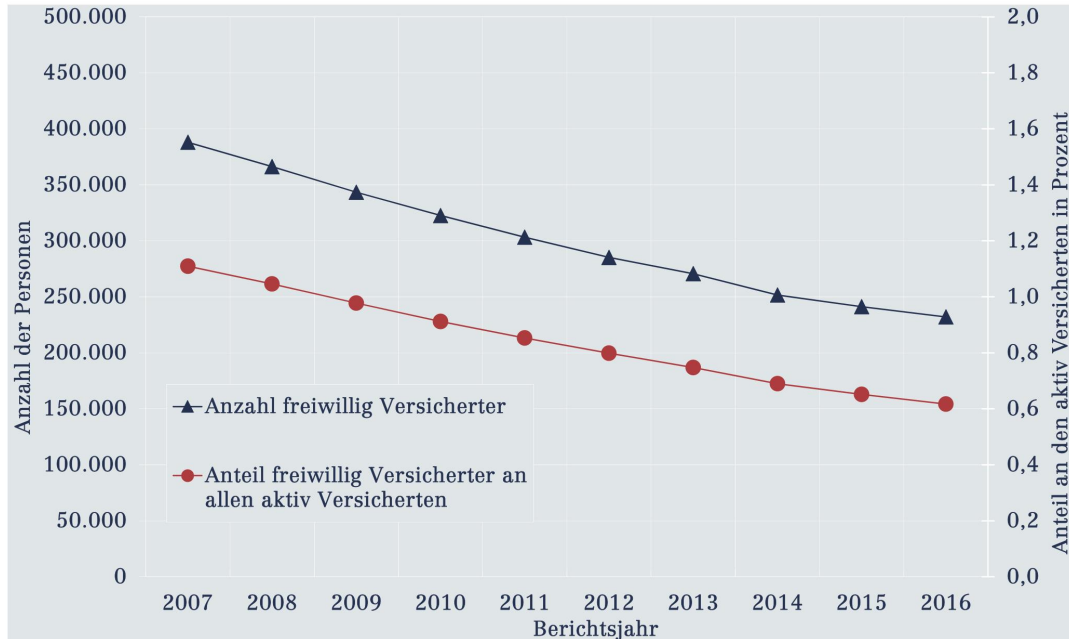
	Frauen und Männer	Frauen	Männer
aktiv Versicherte	37.599.266	18.101.630	19.497.636
darunter			
versicherungspflichtig Beschäftigte	30.508.733	14.235.910	16.272.823
Selbstständige	299.388	143.274	156.114
Bezieher von Arbeitslosengeld (SGB III)	712.135	296.719	415.416
versicherungsfreie geringfügig Beschäftigte*	4.247.134	2.611.851	1.635.283
ausschließlich Anrechnungszeitversicherte	2.952.138	1.463.221	1.488.917
passiv Versicherte	16.846.086	7.970.617	8.875.469
Versicherte insgesamt	54.445.352	26.072.247	28.373.105

* Versicherungspflichtige geringfügig Beschäftigte werden zu den versicherungspflichtig Beschäftigten gezählt.

Quelle: Statistik der Deutschen Rentenversicherung – Versicherte 2016

Dobrowolnie ubezpieczeni w państwowym ubezpieczeniu emerytalnym (DRV)

Abb. 23: Entwicklung der Anzahl der freiwillig Versicherten zwischen 2007 und 2016

Quelle: Statistik der Deutschen Rentenversicherung – Versicherte 2007 bis 2016

Komentarz z raportu urzędu emerytalnego:

-statystyka ubezpieczonych przedsiębiorców nie odzwierciedla faktycznej ilości przedsiębiorców ponieważ zdecydowana większość nie podlega obowiązkowi ubezpieczenia emerytalnego

-statystyka dobrowolnie ubezpieczonych nie rozróżnia grup zawodowych

-Das Statistische Bundesamt weist im vierten Quartal 2016 eine Zahl von rund 4,29 Millionen Selbstständigen und mithelfenden Familienangehörigen aus.

https://m.tagesspiegel.de/wirtschaft/arbeitsmarkt-mehr-erwerbstaetige-weniger-selbststaendige/20806062.html?utm_referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F

Badania DIW (niemiecki instytut gospodarczy)

Selbständige mit und ohne aktive Vorsorge bei einer gesetzlichen Rentenversicherung 2013 nach ausgewählten Merkmalen

Anteile an den Selbständigen der jeweiligen Gruppe in Prozent

	Solo-Selbständige		Selbständige mit Beschäftigten		Selbständige insgesamt	
	mit Vorsorge ¹	ohne Vorsorge ²	mit Vorsorge ¹	ohne Vorsorge ²	mit Vorsorge ¹	ohne Vorsorge ²
Geschlecht						
Männer	44	56	45	55	45	55
Frauen	39	62	43	57	40	60
Alter						
bis 39 Jahre	36	64	47	53	40	60
40 bis 54 Jahre	41	59	38	62	39	61
55 Jahre und älter	50	50	55	45	52	48
Haupteinkommensbezieher im Haushalt						
Selbst	47	53	46	54	46	54
Andere Person	34	66	40	60	36	64
Berufsausbildung						
Keine ³	26	74	40	60	30	70
Lehre, Fachschule ⁴	42	58	42	58	42	58
Hochschulabschluss	45	55	48	52	46	54
Arbeitszeit						
Vollzeit	44	56	45	55	44	56
Teilzeit	40	60	43	57	40	60
Region						
Westdeutschland	43	57	46	54	44	56
Ostdeutschland	39	61	39	61	39	61
Insgesamt	42	58	45	55	43	57

1 Einschließlich Personen, deren Haupteinnahmequelle gesetzliche Renten oder Pensionen sind;

2 Einschließlich beitragsfrei gestellte Personen bei der gesetzlichen Rentenversicherung;

3 Einschließlich Personen mit maximal einem Abschluss einer einjährigen Schule des Gesundheitswesens;

4 Einschließlich Meister und Techniker.

Sytuacja zabezpieczenia emerytalnego osób nie płacących składek do DRV

Tabelle 2

Selbständige ohne aktive Vorsorge bei einer gesetzlichen Rentenversicherung¹ und ihre private Vorsorge sowie die Vermögenslage ihres Haushaltes 2013

Anteile an den Selbständigen ohne gesetzliche Rentenversicherung in Prozent
 (licząc osob samozatrudnionych i przedsiębiorców z prywatnym zabezpieczeniem emerytalnym)

	Solo-Selbständige	Selbständige mit Beschäftigten	Selbständige insgesamt
Besitz einer... (Samozatrudnieni)			
... Lebensversicherung Ub. na życie	42	45	48
... privaten Rentenversicherung pryw. emerytura	27	27	31
Nichts davon bez tego typu zabezpieczenia	46	32	40
Vermögen des Haushaltes majątek gospodarstwa			
Immobilienvermögen vorhanden	63	74	68
Immobilienvermögen von mindestens 100 000 Euro Verkehrswert vorhanden	53	66	58
Geld- und Anlagevermögen ² in Höhe von mindestens 100 000 Euro vorhanden	16	19	17
Immobilienvermögen sowie Geld- und Anlagevermögen ² zusammen in der Höhe von mindestens 100 000 Euro vorhanden	58	71	63
Immobilienvermögen sowie Geld- und Anlagevermögen ² zusammen in der Höhe von mindestens 250 000 Euro vorhanden	37	46	41
Weder in Besitz einer Kapitallebensversicherung oder einer privaten Rentenversicherung noch eines Vermögens von mindestens 100 000 Euro	25	15	21
Weder in Besitz einer Kapitallebensversicherung oder einer privaten Rentenversicherung noch eines Vermögens von mindestens 250 000 Euro	34	21	28

1 Einschl. beitragsfrei gestellte Personen bei der gesetzlichen Rentenversicherung.

2 Sparguthaben; Bausparguthaben, Anlagen bei Banken, Aktien, Rentenpapiere, Fondanteil, Sonstiges.

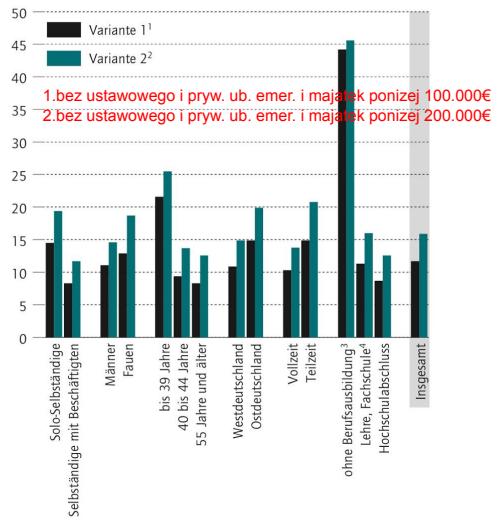
Quelle: Einkommens- und Verbrauchsstichprobe; Berechnungen des DIW Berlin.

Abbildung

Samozatrudnieni bez wystarczającego zabezpieczenia emerytalnego

Selbständige ohne hinreichende Altersvorsorge 2013

Anteil an allen Selbständigen der jeweiligen Gruppe in Prozent

1 Keine gesetzliche und keine private Vorsorgeversicherung und ein Vermögen von weniger als 100 000 Euro.

2 Keine gesetzliche und keine private Vorsorgeversicherung und ein Vermögen von weniger als 250 000 Euro.

3 Einschließlich Personen mit max. einem Abschluss einer einjährigen Schule des Gesundheitswesens;

4 Einschließlich Meister und Techniker.

Quelle: Einkommens- und Verbrauchsstichprobe; Berechnungen des DIW Berlin.

- Solo selbständige = Samozatrudnieni / przedsiębiorcy bez zatrudnionych

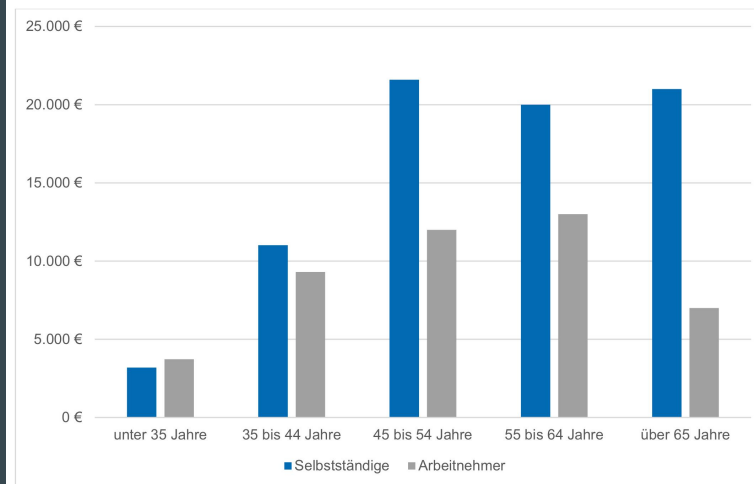
3.2. Podział majątkowy przedsiębiorców i samozatrudnionych

Tabelle 2: Vermögensverteilung von Selbstständigen und Arbeitnehmern 2012

	Selbstständige	Arbeitnehmer ¹
Persönliches Nettovermögen in Prozent		
Schulden oder kein Vermögen	14	24
1 bis 19.999 Euro	13	27
20.000 bis 49.999 Euro	12	14
50.000 bis 99.999 Euro	14	13
100.000 bis 499.999 Euro	34	20
500.000 Euro und mehr	13	1
Pro-Kopf-Nettovermögen im Haushalt in Prozent		
Schulden oder kein Vermögen	11	19
1 bis 19.999 Euro	15	27
20.000 bis 49.999 Euro	14	17
50.000 bis 99.999 Euro	17	16
100.000 bis 499.999 Euro	32	20
500.000 Euro und mehr	10	1

¹ Sozialversicherungspflichtig Beschäftigte.
Quellen: SOEP 2012, Welle v30; eigene Berechnungen

Abbildung 1: Der Median des persönlichen Geldvermögens nach Altersklassen

Anmerkungen: Inklusive der jeweiligen Ruhestandsbevölkerung. Gruppe der Arbeitnehmer sind sozialversicherungspflichtig Beschäftigte und Rentenbezieher der Gesetzlichen Rentenversicherung.
Quellen: SOEP 2012, Welle v30; eigene Berechnungen